

Voorwoord

Het boek dat voor u ligt, is bedoeld ter uitvoering in groep 6 van het basisonderwijs.

Handvaardigheid is niet alleen een gezellige les, waarmee de taal- en rekenactiviteiten onderbroken worden. Handvaardigheidslessen zijn bij uitstek geschikt om kinderen technieken en beeldaspecten bij te brengen.

Durf een stapje verder te gaan, laat de kinderen in aanraking komen met materialen die niet alledaags zijn. Laat ze ervaren en leren tegelijk!

Dit boek bevat een programma voor een heel schooljaar. De lessen zijn verdeeld in lestijden, maar u kunt dit natuurlijk aanpassen naar eigen inzicht. Iedere groep is anders. Kijk goed naar het tempo van de groep en speel hier op in. Stel eisen, maar geef de kinderen ook de tijd om een werkje naar tevredenheid af te ronden. Zelfs al kost dat soms een extra les!

U zult merken dat sommige lessen vrij eenvoudig zijn en vooral gebaseerd zijn op reproduceren. Andere lessen vergen juist veel eigen fantasie, oplossingsgericht denken en creativiteit. Dit is een bewuste keuze. In mijn ervaring werkt juist de afwisseling van deze twee voor zowel de leerlingen als de leerkracht erg goed.

Op de volgende vier pagina's vindt u de opbouw in leerlijnen over de groepen 3 t/m 8. In de kolommen staan cijfers, deze cijfers staan voor de bijbehorende les uit dat leerjaar. U kunt zo eenvoudig zien wanneer welke techniek, welk materiaal en welk beeldaspect (weer) aan bod komt.

De getekende beschrijving van iedere les kunt u ook als stappenplan voor de kinderen gebruiken. Kopieer het op A3-papier en hang het op in de klas. Op deze manier worden de kinderen visueel ondersteund als ze even de volgende stap niet meer weten. Zo heeft u zelf meer ruimte om de kinderen te ondersteunen.

Tot slot wil ik Eelke Schuurbijs enorm bedanken voor het maken van de illustraties!

Heel erg veel knutselplezier en maak vooral 'Tijd voor Handvaardigheid'!

augustus 2013

Lydia Schuurbijs

Leerlijn technieken / materialen

	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Klei	13	27-29	28-29	5-6	25-26	35-36
Brooddeeg	33-34	8-9	22-24	16-17	19-20	3-4
Boetseren - plat/ halfruimtelijk werken - 3D werken - holle vormen maken - uit één stuk werken - losse delen samenvoegen - (textuur) inkrassen - mallen gebruiken - mensfiguur maken - dierfiguur maken	13, 33-34 13 33-34 33-34	8-9 27-29 8-9,27-29 8-9 33-34	22-24 28-29 22-24,28-29 28-29	16-17 5-6 5-6 5-6,16-17 5-6,16-17 16-17	19-20 25-26 25-26 19-20 25-26 25-26	3-4 35-36 35-36 3-4 3-4,35-36
Draad/Touw - vingerhaken - pompoms - kwastpoppen - borduren - rijgen - naaien - plakken - knopen - lussen maken	30-32 37-38 15-16	37-38 10-12 23-25 6-7, 21 10-12,37-38	30-31 13-14,32-33 5-6,13-14, 30-31,32- 33,34 5-6	30-31 32-33 37-38 13,32-33 37-38 21	31-32 8-9, 21-24, 27-28,34-36 31-32	5-7 32-34 14
Vilt/Stof - stof-maché - knippen - applicatie - patroon spelden - tekenen	15-16 1-2, 30-32 8	6-7 23-25 23-25 15	25-27	14-15 10-11 10-11 10-11	21-24 8-9,21-24, 34-36,37-38 5-6 34-36	21-22 32-34
Stof/Papier/Karton - weven - vlechten - tamponneren/sjabloneren - afdrukken van verf - gebruik van mallen	29 12, 28	30-31 36 6-7,27-29 1 2-3,13,20, 23-25	20-21 35 1 2-4,7,11	20 28-29	5-6 29-30 11	12,19-20,32- 34

Papier/ Karton /Hout - toepassen van plakranden - spatten - ecoline blazen - krullen - halfruimtelijk - 3D (ook karton) - scheuren - papier-maché - vliegerpapier - sitspapier - crêpepapier - zijdevloei papier - vouwen - kreuken - inpakken - snijden - gelijke stroken knippen - omklaptechniek - diepte creëren plat vlak	 36 11,17-18, 23-24,26-27 29,35 3,7 4 9-10,20-22 23-24,28 4,19 3, 35 23-24,26-27 29	 2-3 32 2-3,10-12 14,22 4-5 16-19 4-5 10-12 2-3 2-3,8-9, 10-12, 32 23-25,27-29	 35 8-10,11, 37-38 2-4, 15-17 7, 11,37-38 8-10 7, 36	 1-2,12,35-36 3-4,14-15, 18-19 7-9 28-29 35-36 3-4 34 22-24,25-27 1-2	 11 1-2,12-15 11 3-4 33 1-2 21-24,27-28 7 10	 15-18,19- 20,37-38 8,13,15- 18,19- 20,23,37-38 1-2 24-27 8,37-38 13 24-27,28-31 37-38 23
Constructies/Verbanden - scharnierconstructies - halfsteensverband - bewegende delen	 14		 12			 15-18 12
Gips - gieten - verband			 18-19	 22-24	 16-18	 9-11
Hout					 12-15	 28-31
IJzerdraad/Chenilledraad	 5-6		 22-24		 8-9	 3-4
Overig - basis maken voor papier-maché - speksteen - linoleum - natuurlijk materiaal - pitriet - eieren uitblazen - playmaïs - mozaiek - pasta - ecoline (afstoottechniek) - gekleurd zand - poedersuikerlijm - rietjes - piepschuim	 25 8	 16-19 26 33-34 15 35	 2-4 12 34	 7-9 13 14-15 21 25-27 14-15	 27-28 29-30	

Leerlijn beeldaspecten

	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Vorm - geometrische vormen - organische vormen - gezicht - lichaam - symmetrie - letters - omtrek /contour - samenvoegen - herhalen - groot/klein - hoekig - eivorm - stippen - rond/hoekig - rond - vereenvoudigd - vormverandering - spiegelbeeld - spiraal - binnen- en buitenvorm - hartvorm - silhouet - functionele vormen - lichaam dieren - verhouding - abstract	7, 13, 19,25,30- 32,33-34 4,5-6 11 1-2 9-10 9-10 12 1-2, 12,13,14 3 5-6 17-18, 19 20-22 20-22 35 7	10-12, 33-34,36 10-12,13,32 2-3, 20,32 21,35 22 10-12,36 13,27-29 8-9,13,15, 20, 21,23-25 14	12,20-21,34 5-6,37-38 28-29/30-31 13-14,32-33 35,36,37-38 8-10 1 5-6 8-10,11 22-24	13,20,25- 27,34 5-6,28-29 12,16-17 25-27 12 18-19 21 25-27,32-33 14-15 1-2,10- 11,12,35-36 18-19 14-15 12 5-6 3-4,7-9 12	21-24,33 7 8-9 7 10, 37-38 31-32 1-2,27- 28,37-38 29-30 3-4,5-6,7,11 10 25-26	13,15-18,19- 20,23 8 3-4,12,21- 22,35-36 3-4 13 14,19-20 1-2 24-27 5-7 23 15-18 15-18 9-11
Ruimte - plaatsing o.h. vlak/i.d. ruimte - horizon - centreren - overlap - plattegrond	13	26 4-5,15,21	37-38 1,36 35	12 35-36	5-6	37-38 15-18
Kleur - huidskleur - herfstkleuren - gevoelswaarden - realistisch - expressionistisch	1-2, 9-10 5,6 7,15-16,17- 18, 20-22, 23-24,28 11,25,33-34 25,33-34	6-7,8-9 10-12,22 16-19,26,27- 29 16-19,26	28-29 5-6,7 18-19,32-33 2-4	5-6 18-19,22-24 7-9	5-6 16-18,19-20 25-26	24-27,37-38

Kleur (vervolg) - zacht/fel - primair - pastel - karakterversterkend - mengen - opvallend - nuances - secundair - contrasten - combinaties - negatief - koud/warm - kerst	8 19 20-22 36 3	14 33-34,36 14,22,35 13 4-5 4-5,27-29 33-34,36	18-19 34 18-19 2-4 15-17	21 34 21 7-9,10-11 5-6,21 34 1-2 20,30-31	19-20 19-20 7 8-9 27-28 10 34-36 7	12 8 9-11 12 12 5-7,19-20,32-34 1-2 3-4 14
Licht	23-24,28	22	7,11,37-38	12,14-15,28-29	11	8,13,14,37-38
Textuur - stoffen - bobbels - geboetseerd - nabootsen - ingekrast - zacht - glad - ribbels - korrelig/ruw - reliëf - kreukels - draad	15-16 33-34 30-32	23-25,30-31 6-7 16-19 8-9 27-29,33-34 33-34 20,35	 2-4,7 30-31 22-24,28-29 12 18-19	 16-17 5-6 3-4,22-24	34-36,37-38 25-26 12-15,19-20,27-28 12-15,16-18 1-2	21-22,32-34 3-4,35-36 24-27,28-31 9-11,28-31 24-27 14
Compositie - patroon - verdelen - zelf bedenken - functionele plaatsing - naar een voorbeeld - spiegelbeeld - afsnijding	12, 15-16 19 23-24,35 14 26-27	 6-7,21 16-19 33-34	 8-10,25-27,34,36	21,25-27,37-38 18-19,25-27,37-38 5-6	3-4 3-4,10,16-18,29-30 7	32-34 28-31 15-18,21-22,35-36 15-18,24-27
Lijn - lijnenspel - strepen - doorgetrokken - rond/hoekig - golvend - horizontaal/verticaal - schuin - rafelig	19,29,36 20-22 37-38 36	15,22 1,37-38 37-38 6-7 30-31	1,20-21 13-14,32-33 25-27,37-38	13,14-15 21 12,32-33 20 20,37-38 35-36,37-38	3-4 5-6,7,10,31-32 33 33	5-7,13,14,23 9-11 23 1-2
Vlakkvulling	4,5-6,8,12,17-18,35	1, 4-5,32,33-34	7,15-17,32-33	1-2	1-2,21-24,31-32,37-38	1-2,19-20,21-22

Inhoud groep 6:

- Les 1)** **Een collage maken met complementair contrast**
- kleuren kiezen en starten met de uitwerking
- Les 2)** *- verder uitwerken*
- Les 3)** **Een staande leeuw of eend maken van papier**
- een eend maken of beginnen met de leeuw
- Les 4)** *- nog een eend maken of de leeuw afmaken*
- Les 5)** **Potjes kleien**
- het duimpotje maken
- Les 6)** *- het potje beschilderen*
- Les 7)** **Een spin maken van papier-maché**
- de basisvorm maken van kranten, rietjes en tape
- Les 8)** *- de vorm beplakken met papier-maché*
- Les 9)** *- de spin schilderen*
- Les 10)** **Een applicatie maken van vilt op villig papier**
- vorm kiezen, vilt uitknippen en starten met naaien
- Les 11)** *- het naaien afmaken*
- Les 12)** **Een silhouet maken n.a.v. een versje (groepsopdracht)**
- Les 13)** **Kersthangers maken van touw en takken**
- Les 14)** **Iglo's gemaakt op piepschuim van pitriet en stof**
- de basis maken en starten met stof-maché
- Les 15)** *- de iglo's afmaken*
- Les 16)** **Werken met brooddeeg**
- het deeg maken en een figuur naar keuze uitwerken
- Les 17)** *- het figuur schilderen*
- Les 18)** **Maskers maken van kartonnen dozen**
- oog- en mondgaten eruit prikken, de basislaag schilderen
- Les 19)** *- het masker verder versieren*

- Les 20) Weven met afbeeldingen**
- Les 21) Eieren uitblazen en versieren**
- Les 22) Moederdag: gipsgieten: kaarsenhouders**
- Les 23)** - *kaarsenhouders schilderen*
- Les 24)** - *kaarsenhouders inpakken*
- Les 25) Vaderdag: mozaïek maken**
- Les 26)** - *mozaïek afmaken en invoegen*
- Les 27)** - *mozaïek versieren en inpakken*
- Les 28) Zomerbloemen maken glas-in-lood**
- Les 29)** - *zomerbloemen afmaken*
- Les 30) Vingerhaken**
- Les 31)** - *vingerhaken afmaken*
- Les 32) Borduren**
- Les 33)** - *het borduurwerk afmaken*
- Les 34) Bekspelletje maken**
- Les 35) 3D kaart met sitspapier**
- Les 36)** - *kaart afmaken*
- Les 37) Naamkaartje van kralen**
- Les 38)** - *naamkaartje afmaken*

mijn vakantie

Benodigdheden per leerling:

- twee A4-tjes in blauw, paars of groen
- één A4-tje in respectievelijk oranje, geel of rood
- ribkarton
- lijm
- schaar
- potlood